

HAALBAARHEIDSONDERZOEK ONDERNEMERSFONDS HELMOND

18 september 2012

Stuurgroep Ondernemersfonds Helmond

Wim Kuypers, voorzitter Stichting Bedrijventerreinen Helmond
Ad Klaasen, voorzitter FOH/ Wijkwinkelmanagement Helmond
Rolf van Gemert, voorzitter Winkelboulevard Engelseweg
Daan Vlugt, voorzitter Centrummanagement Helmond
Frans van Dijk, hoofd facilitair bedrijf Elkerliek Ziekenhuis
Esther Hartzema, directeur Kunstkwartier
Paul Sijbers, directeur organisatie en bedrijfsvoering ROC ter AA

Werkgroep Ondernemersfonds Helmond

Frits Rutten, Stichting Bedrijventerreinen Helmond
Hennie de Gooijer, FOH/Wijkwinkelmanagement Helmond
Marlène Drouen, Centrummanager Helmond
Irma Verhoeven, Kamer van Koophandel Brabant
Ronald van den Heuvel, gemeente Helmond
Rob Swinkels, gemeente Helmond

Externe ondersteuning

Jeroen Bos (Blaauwberg, penvoering)
Etienne Lieben (Breinwijzer)

VOORWOORD

Helmond is altijd een voorloper geweest op het gebied van collectieve ondernemersorganisatie, zoals met het centrummanagement. Nu is Helmond de eerste Noord-Brabantse gemeente waar de mogelijkheden van niet-vrijblijvende collectieve arrangementen voor de hele gemeente in kaart zijn gebracht. In deze draagvlakrapportage leidt dat tot de conclusie dat Helmond toe is aan een ondernemersfonds dat werkt voor alle profit en non-profit ondernemers, in de hele gemeente.

De opgave om het ondernemingsklimaat in Helmond over de hele linie niet alleen te beheren, maar ook te ontwikkelen en te verbeteren, hebben ondernemersorganisaties in Helmond er toe gebracht om goed rond te kijken naar methodes om collectieve acties ter verbetering van het ondernemersklimaat beter te funderen, gericht op bijvoorbeeld:

- de doorontwikkeling van het parkmanagement op de bedrijventerreinen
- versterking van de (wijk)winkelcentra
- samenwerking tussen commerciële ondernemers en non-profit ondernemers (zorg, onderwijs, cultuur en sport).

In 2010 zijn de Stichting Bedrijventerreinen Helmond (SBH) en de FOH Helmond (Federatie van Organisaties in de detailhandel, het ambacht en dienstverlening Helmond) daarom de discussie gestart over collectieve arrangementen buiten de gebieden van de reclamebelasting. Na onderzoek bleek van de drie mogelijke alternatieven (reclamebelasting ook buiten het centrum en de Engelseweg, de BIZ en de bijdrage via de OZB), de OZB-variant voor Helmond de meest aantrekkelijke optie.

SBH, FOH, Centrummanagement en KvK Brabant hebben vervolgens samen met de gemeente Helmond begin 2012 opdracht gegeven tot een haalbaarheidsonderzoek naar de invoering van het Ondernemersfonds op basis van een bijdrage via de OZB.

De eerste fase van het haalbaarheidsonderzoek vond plaats in maart - mei 2012 en bracht in kaart:

- het initieel draagvlak onder grote stakeholders (grote verenigingen, gebieden reclamebelasting, grote ozb-betalers, politiek)
- de mogelijkheden voor een goede verhouding tussen de reclameheffing en een bijdrage via de OZB
- het perspectief op een goede werkorganisatie voor een Ondernemersfonds Helmond.

Van juni tot september 2012 is vervolgens aan de orde geweest:

- uitbreiden van de groep van initiatiefnemers tot een stuurgroep, met daarin ook non-profit partijen
- brede communicatie met alle ondernemersverenigingen in Helmond en de mogelijkheid voor iedereen om zijn of haar mening te laten horen
- uitwerken verhouding reclamebelasting - bijdrage via de OZB
- definitief vaststellen van draagvlak door de stuurgroep begin september.

Het verslag van het draagvlakonderzoek vindt u in dit rapport. Hoofdstuk 1 gaat nader in op de aanleiding voor het haalbaarheidsonderzoek naar een Ondernemersfonds Helmond. Hoofdstuk 2 behandelt het hoe en wat van een Ondernemersfonds. In hoofdstuk 3 is het verslag van het draagvlak aan de orde. Hoofdstuk 4 behandelt tenslotte de voorgenomen organisatie van het Ondernemersfonds Helmond.

Helmond, 18 september 2012

De Stuurgroep Ondernemersfonds Helmond

INHOUDSOPGAVE

1. Sterker organiserend vermogen voor een goed ondernemersklimaat
2. Hoe werkt een OZB-ondernemersfonds?
 - 2.1 *Ondernemer is iedereen die OZB betaalt*
 - 2.2 *Een fonds is voor en door ondernemers*
 - 2.3 *Bestedingsvrijheid*
 - 2.4 *Non-substitutie en samenwerking met de gemeente*
 - 2.5 *Transparantie en democratie*
 - 2.6 *Systematiek van trekkingsrechten*
 - 2.7 *Een fonds is een instrument, geen doel*
 - 2.8 *Tarief: balans tussen opbrengst en draagkracht*
 - 2.9 *De OZB als fiscaal instrument en het ondernemersfonds*
 - 2.10 *De btw*
3. Draagvlak
 - 3.1 *Waarom zoeken naar een breed draagvlak?*
 - 3.2 *Wat is draagvlak?*
 - 3.3 *Verslag van het draagvlakonderzoek*
4. Werkgebieden en organisatie
 - 4.1 *De governance in grote lijnen*
 - 4.2 *Taken bestuur*
 - 4.3 *Fondsmanagement*
 - 4.4 *Trekkingsrechtssystematiek en indeling in werkgebieden*
 - 4.5 *Verhouding met de reclamebelasting*
 - 4.6 *Evaluatie van het fonds*

1. Sterker organiserend vermogen voor een goed ondernemersklimaat

Het wordt voor de ontwikkeling van de lokale economie steeds belangrijker dat het ondernemerschap goed georganiseerd is. Bedrijven staan in toenemende mate voor de opgave om een gezamenlijke verantwoordelijkheid te dragen voor een veilige, schone en goed onderhouden omgeving, voor mobiliteit en bereikbaarheid, voor goede promotie, voor een goed acquisitieklimaat, goede relaties met het onderwijs en voor talloze andere zaken.

Een goede collectieve organisatie is verder nodig omdat:

- het aantal *free riders* toeneemt (ondernemers en instellingen die niet meebetalen aan collectieve arrangementen, maar er wel van meeprofiteren - een voorbeeld: van de 759 bedrijven op Hoogeind betalen er 111 mee aan het parkmanagement)
- bestedingspatronen van consumenten verschuiven (internet, beleving) en dat meer inspanningen van winkelgebieden vergt
- er meer concurrentie tussen steden en regio's komt op 'zachte' vestigingsvoorwaarden als veiligheid, een inspirerende bedrijfsomgeving en organiserend vermogen
- overheden steeds nadrukkelijker vragen aan het bedrijfsleven mede verantwoordelijkheid te nemen voor hun omgeving (niet alleen fysiek, maar bijvoorbeeld ook onderwijs-arbeidsmarkt).

Ook ondernemend Helmond staat voor die opgaven. De partijen in de Stuurgroep Ondernemersfonds Helmond willen daarom activiteiten borgen en ontplooien die het ondernemersklimaat en het organiserend vermogen in Helmond verder versterken. Helmond kent al een actief Centrummanagement, dat gevoed wordt met een reclamebelasting. We willen nu ook buiten het centrum de organisatie verder ontwikkelen, gericht op bijvoorbeeld:

- de doorontwikkeling van het parkmanagement op de bedrijventerreinen
- versterking van de (wijk)winkelcentra
- samenwerking tussen commerciële ondernemers en non-profit ondernemers (zorg, onderwijs, cultuur en sport).

Helmond was de afgelopen tien jaar een voorloper in collectieve ondernemersinspanningen. Helmond heeft al enkele jaren een reclameheffing in het centrum en voor het winkelgebied rond de Engelseweg. Daarmee is een brede grondslag voor collectieve ondernemersinspanningen voor die twee gebieden gewaarborgd.

Maar het werk is niet klaar. De ontwikkeling van de stad en haar ondernemersklimaat gaat verder. In Helmond wordt daarom al enige tijd gediscussieerd over de komst van een ondernemersfonds.

Het is al decennia lang een echte uitdaging om ondernemers meer verantwoordelijkheid te laten dragen voor hun lokale vestigingsomgeving. De organisatiegraad is vaak laag, er is een permanente zoektocht naar financiële middelen, er wordt roofbouw gepleegd op een

handjevol vrijwilligers, er zijn tal van *'freeriding'* bedrijven die wel profiteren van collectieve afspraken maar geen energie of geld steken in het organiseren daarvan.

Langzamerhand is de conclusie in beeld gekomen dat een oplossing voor het verschil tussen draaglast en draagkracht van de lokale ondernemers zo groot is geworden, dat vrijblijvende regelingen niet meer volstaan. Er zijn oplossingen nodig die een zekere continuïteit waarborgen, structuur bieden en professionalisering mogelijk maken.

Daarom is nu in Helmond de vraag naar een Ondernemersfonds Helmond aan de orde. Een ondernemersfonds dat wordt gevoed met een opslag op de OZB voor niet-woningen. Een fonds voor en door ondernemers, waarbij iedereen die OZB voor niet-woningen betaalt als ondernemer geldt. Dus ook de eigenaren van het vastgoed en ook de non-profit (onderwijs, zorg, sport, cultuur). Via een systeem van trekkingsrechten komt het geld weer terug bij de gebieden die het hebben opgebracht. Die gebieden zijn vervolgens volledig vrij in het kiezen van hun eigen bestedingen, mits de besluiten maar democratisch en transparant genomen worden.

Met het Ondernemersfonds Helmond kan ondernemend Helmond nog beter haar aandeel aan een evenwichtige ontwikkeling van Helmond bijdragen, met veilige en vitale bedrijventerreinen, bloeiende winkelcentra en wijk economieën en een goed samenwerkingsklimaat met alle andere ondernemers in de gemeente.

2. Grondslagen van een ondernemersfonds

In de kern is een OZB-ondernemersfonds het gevolg van een afspraak tussen ondernemers en lokale politiek: de gemeenteraad verhoogt de OZB voor niet-woningen met een van tevoren afgesproken bedrag en stelt tegelijkertijd een subsidie in ter waarde van de OZB-verhoging voor de Stichting Ondernemersfonds Helmond. Er zijn geen wettelijke voorschriften voor hoe een fonds er uit moet zien en waar het zich aan moet houden: het is allemaal zelfbestuur van de ondernemers.

Maar er zijn in de gemeenten waar al een fonds bestaat wel een aantal spelregels geïntroduceerd en die spelregels zijn ook in Helmond in de plannen betrokken. Dit hoofdstuk loopt ze langs.

De belangrijkste punten van het OZB-ondernemersfonds samengevat

Principe

- Voor en door ondernemers: gemeente faciliteert (vergelijkbare rolverdeling als met de reclamebelasting)
- Besteding aan collectieve belangen, waarbij alles wat de ondernemers in de verenigingen zelf hun collectieve belang noemen, in aanmerking komt
- Bestedingen zijn vervolgens geheel vrij: promotie, veiligheid, sparen voor investeringen, park- en centrummanagement, lobby, alles mag. Alleen vormeis: democratische besluitvorming (vereniging)
- Gebiedsgerichte organisatie (met eventueel sectorale accenten)

Techniek

- Opslag op OZB-tarief voor niet-woningen
- Geldt voor hele gemeente
- Geldt voor gebruikers en eigenaren (reclamebelasting geldt alleen voor gebruikers)
- Geen wettelijke voorschriften of beperkingen
- Geen heffingskosten
- Geen gevoeligheid voor bezwaar (want raad stelt tarieven vast en bezwaar kan alleen tegen de individuele WOZ-bepaling)
- Maximale bestedingsvrijheid
- Centrale beheersstichting voor administratie
- Trekkingsrechtensystematiek: geen herverdeling geld uit het fonds, maar 'trekkingsrecht' - hoogte is gerelateerd aan OZB-opbrengst in gebied, voorwaarde is democratische structuur
- Experiment voor drie jaar, daarna evaluatie

Dit hoofdstuk behandelt de belangrijkste algemene organisatorische en 'technische' aspecten van een OZB-ondernemersfonds. Achtereenvolgens komen aan de orde:

- wie dragen er bij
- voor en door ondernemers
- bestedingsvrijheid

- non-substitutie en samenwerking met de gemeente
- transparantie en democratie
- systematiek van trekkingsrechten
- een fonds is een middel, geen doel
- tarief: balans tussen opbrengst en draagkracht
- de OZB als fiscaal instrument en het ondernemersfonds
- de btw.

2.1 Ondernemer is iedereen die OZB betaalt

Het begrip ‘ondernemer’ valt in een ondernemersfonds samen met de OZB-categorie niet-woningen. Dat betekent dat niet alleen de commerciële bedrijven – winkels, horeca, kantoren, dienstverleners, werkplaatsen, fabrieken – meedoen, maar ook non-profit ondernemingen uit overheid, het onderwijs, de cultuur, de zorg, welzijn, sport. Alleen het wettelijk van OZB vrijgestelde vastgoed doet niet mee: kerken die voor de eredienst in gebruik zijn, waterstaatkundige werken, landbouwgrond.

Het bij elkaar brengen van zoveel ongelijksoortige organisaties was ooit een probleem, maar past nu goed bij trends in het economisch proces:

- non-profit'' organisaties zijn zich steeds meer als onderneming gaan gedragen en zijn ook massaal lid geworden van ondernemersverenigingen
- er is veel meer begrip ontstaan voor de wederzijdse afhankelijkheid van profit en non-profit, bijvoorbeeld in de relatie tussen onderwijs en arbeidsmarkt
- non-profit instellingen worden met name in de zorg, sport en cultuur nadrukkelijker afhankelijk van goede relaties met het bedrijfsleven (sponsoring, vrijwilligerswerk) en zijn vaak op zoek naar een breed netwerk en ontmoetingsplatform met het bedrijfsleven
- de omgevingsbelangen van profit en non-profit – veiligheid, bereikbaarheid, promotie, herkenbaarheid – vallen vaak samen.

Het feit dat een ondernemersfonds op OZB-basis niet alleen voor een enkele sector (bijvoorbeeld winkels) en in een enkel gebied (bijvoorbeeld binnenstad) wordt ingezet maar voor alle ondernemingen in de hele gemeente geldt, leek in de gemeenten die eerder een OZB-ondernemersfonds instelden in eerste instantie een complicatie. Maar na verloop van tijd wordt juist die veelheid als een grote verworvenheid van het fonds ervaren: de context waarbinnen ondernemingen hun positie bepalen wordt veel breder en rijker. En er vindt nieuwe marktschepping plaats, door het ontstaan van nieuwe relaties.

Een belangrijk deel van de OZB wordt door eigenaren van het vastgoed opgebracht. De eigenaren zijn dus ook ondernemer. Niet alleen naar de letter: ze worden van harte uitgenodigd om zich als ondernemer te manifesteren, in de activiteiten die vanuit het fonds gefinancierd worden deel te nemen en invloed uit te oefenen op de bestedingen. Een ondernemersfonds kan bijdragen aan bestrijding van leegstand, aan promotie, veiligheid en andere zaken die bijdragen aan een duurzaam rendement voor eigenaren van vastgoed. In die zin is er ook tussen eigenaren en gebruikers van vastgoed een belangenparalleliteit.

2.2 Een fonds is voor en door ondernemers

Bij de deal met de gemeenteraad hoort dat de raad zich niet bemoeit met inrichting van en bestedingen uit het fonds. Natuurlijk is er weldegelijk een minimale bemoeienis: het fonds dient zich te houden aan algemene normen voor gesubsidieerde instellingen die met publiek geld werken, zoals het overleggen van jaarstukken en het blijven binnen de grenzen van de wet. Maar het inhoudelijk debat hoort bij de ondernemers te liggen.

In sommige gemeenten met een fonds heeft het de gemeente moeite gekost om aan die non-interventie te wennen. Maar de spelregel is wel overal geaccepteerd. Het rendement van een ondernemersorganisatie die eigen keuzes kan maken en zich in vrijheid kan organiseren is voor een gemeentebestuur op den duur veel groter dan dat beetje zeggenschap over een beperkt geldbedrag waar het in eerste instantie om ging. Juist door het fonds los te laten kan dynamiek ontstaan en krijgt de gemeente te maken met een goed georganiseerd ondernemerschap.

Het is overigens omgekeerd ook even wennen. Veel ondernemers hebben de gewoonte om hun probleem steeds te definiëren in relatie tot de overheid. Dat er een vrije ruimte komt voor gezamenlijk ondernemerschap, met geld maar zonder regels, kost vaak tijd om te ontdekken. In het begin van een fonds vragen tal van verenigingen wat de voorschriften zijn waar ze zich aan moeten houden. De kunst voor het bestuur van het fonds is natuurlijk om zo regelarm mogelijk op te trekken en de vrijheid om iets op te zetten zo maximaal mogelijk te houden.

2.3 Bestedingsvrijheid

We kunnen het beginsel ‘voor en door ondernemers’ in één volzin vertalen: een ondernemersfonds is er voor de financiering van de collectieve belangen van ondernemers, waarbij alles wat ondernemers langs democratische weg bestemmen als hun collectieve belang, een valide bestemming is.

In deze volzin zit verpakt dat er geen inhoudelijke voorschriften zijn voor de bestedingen: het fonds is niet afhankelijk van politieke of publieke opinievorming. De beslissing over besteding uit het fonds is privaat: alleen de ondernemers gaan er over. Sommige bestedingen kunnen raken aan de publieke taak van de gemeente (zoals beveiliging en onderhoud van de openbare ruimte), maar de beslissing om geld te besteden aan het oplossen van een publieke taak moet door de ondernemers in vrijheid worden genomen.

2.4 Non-substitutie en samenwerking met de gemeente

Een volgende spelregel is dat de gemeente niet zal proberen om publieke taken bij het ondernemersfonds onder te brengen: het non-substitutiebeginsel.

Her en der wordt in discussies over ondernemersfondsen de vrees geuit dat de komst van een fonds voor de gemeente een alibi kan zijn om zelf te korten op gemeentelijke taken, met name in de sfeer van onderhoud.

Natuurlijk blijft dat in theorie mogelijk. De komst van een ondernemersfonds verandert niets aan het budgetrecht van de gemeenteraad. Maar de praktijk in 'ondernemersfondsgemeenten' is anders. Er zijn veel voorbeelden van terreinen beschikbaar waar de gemeente de eigen inspanningen juist ging intensiveren. Omdat het lokale ondernemerschap beter georganiseerd wordt en over een eigen financiële positie beschikt, ontstaat de mogelijkheid samen meer te doen aan de kwaliteit van de omgeving. Overigens is het ook in praktische zin niet te verwachten dat de gemeente taken zal willen afwentelen op het fonds. Daarvoor is het eenvoudigweg te klein.

Non-substitutie is de ene kant van de medaille als het gaat om de relatie tussen het ondernemersfonds en de gemeente, samenwerking is de andere kant van die medaille. En de praktijk elders leert dat die samenwerking met een ondernemersfonds beter vorm kan krijgen. Een belangrijke meerwaarde van de komst van een fonds voor de gemeente zit immers in de betere collectieve organisatie van ondernemers en in het beschikbaar komen van een stevige partner voor overleg en samenwerking. Dat lokt meer en betere gezamenlijke inspanningen uit.

Ondernemers zijn beter georganiseerd, hebben een onderhandelingspositie, kunnen veel beter zaken signaleren en voorstellen doen. Er komen kwaliteitsvragen aan de orde die eerst helemaal niet in beeld waren. Op het moment dat de ondernemers daar een financiële prikkel voor kunnen geven, wordt het voor de gemeente interessant om daar ook in te gaan participeren. De gemeente kan dan gelden en acties dankzij de goede belangenarticulatie door de ondernemers ook gericht inzetten. Niettemin is het zaak om het beginsel van non-substitutie vast te leggen.

Een mogelijke uitwerking van het non-substitutie beginsel zou kunnen het zijn het vastleggen van het minimale gemeentelijke onderhoudsniveau in een 'service level agreement'. Probleem van zo'n 'SLA' is dat ze niet meer zijn dan een momentopname en de dynamiek op een terrein niet goed kunnen weergeven. Er begint daarom op veel plaatsen een voorkeur te ontstaan om vooral procedurele afspraken of stappenplannen te maken. Die afspraken kunnen gaan over gemeentelijke transparantie in de beschikbaarheid van budgetten en kostprijzen, over een periodieke schouw en over de afdoening van klachten of over gezamenlijke planning van onderhoud. Het kan gaan om uiterst praktische afspraken, zoals het parkeervrij maken van de straat bij een veegbeurt. De gemeente bespaart omdat de klus snel geklaard kan worden. En de ondernemers winnen, omdat de straat echt schoon is. De gemeentelijke inspanning en die van de bedrijven zijn, kortom, geen communicerende vaten. Het gaat vooral om het scheppen van een onderhandelings situatie waarin recht wordt gedaan aan een vorm van dynamisch beheer.

2.5 Transparantie en democratie

Een ondernemersfonds moet transparant zijn, in de zin dat alle bestedingen inzichtelijk zijn. Dat is een principieel statement: het fonds werkt met publiek geld, ook al is de besluitvorming privaat. En het is ook een praktisch statement: het geld moet door de ondernemers als “van henzelf” ervaren worden en dat verplicht tot duidelijkheid. Tenslotte moeten goede initiatieven bekend worden en anderen moeten zich erbij kunnen aansluiten. Het fonds draagt bij aan marktschepping en dat vergt kennisdeling en transparantie.

Het democratisch gehalte is soms lastig vorm te geven. Uitgangspunt is dat elke OZB-betaler moet kunnen meepraten en meebeslissen over de besteding van het geld. Daarom is er een voorkeur voor de verenigingsstructuur: elke ondernemer moet lid kunnen worden van een vereniging. Maar het oerdemocratische ‘meeste stemmen gelden’ is niet altijd de meest handige uitwerking. Een bedrijf dat via de OZB tweeduizend euro bijdraagt aan het fonds mag in de praktijk meer gewicht laten gelden dan een bedrijf waarbij het om tientjes gaat. Het vergt dus een zeker stuurmanskunst van de besturen van de verenigingen (zoals overigens bij alle soorten verenigingen) om iedereen tot z’n recht te laten komen. In de andere steden blijkt dat er altijd uit te komen is.

2.6 Systematiek van trekkingsrechten

Bij de verdelingssystematiek in het fonds is het zoeken naar balans tussen twee uitgangspunten. Aan de ene kant is het zaak dat besluiten over geld zo dicht mogelijk bij de ondernemers genomen worden en dat de ondernemers het fonds als van hen zelf beschouwen (eigenaarschap). Aan de andere kant moeten ondernemers over de grenzen van hun eigen gebied en vereniging heen kunnen kijken, wijkoverstijgende acties kunnen plannen en toewerken naar een gemeentebreed ‘marktplaats’ van geldstromen, activiteiten en ideeën. Het systeem van trekkingsrechten - tot nu toe toegepast bij OZB-ondernemersfondsen - blijkt die balans goed te kunnen treffen. Hoofdstuk 3 (organisatie) gaat nader op de systematiek in.

2.7 Een fonds is een instrument, geen doel

Een ondernemersfonds is een instrument voor versterking van het handelend vermogen van het lokale ondernemerschap, het is geen doel op zich. Bij de eerste ronde – de periode na de oprichting van het fonds – geldt het fonds als een experiment, dat ook kan mislukken. Na die startperiode – het voorstel is om in Helmond drie jaren te nemen – wordt het fonds geëvalueerd. Wanneer verenigingen en stakeholders dan van mening zijn dat het fonds niet bijdraagt aan hun slagkracht, verdwijnt het fonds weer en wordt de OZB weer verlaagd. Eventuele resterende gelden worden door het stichtingsbestuur volgens de trekkingsrechten nog aan de verenigingen uitgekeerd.

Wanneer het fonds na die eerste evaluatie blijft bestaan, dan nog komt elke drie of vier jaar bij weer een evaluatie de vraag aan de orde of het fonds nog naar behoren functioneert. Elke tijd heeft z'n eigen inzichten en het is natuurlijk mogelijk dat over een tijd weer betere oplossingen beschikbaar zijn voor het probleem waar het fonds zich op richt.

De keerzijde van die experimentele status is dat het fonds ook niet als een kant-en-klaar mechaniek moet worden gezien. Er moet ontwikkelruimte en experimenteerruimte zijn in het fonds, institutionalisering moet vermeden worden, grenzen van werkgebieden mogen flexibel blijven, bestedingen moeten permanent goed tegen het licht gehouden worden op hun nut en noodzaak. Een individuele onderneming verandert voortdurend en volgt de markt, de behoeftes van klanten. Een fonds moet als werktuig van die zelfde ondernemers ook voortdurend veranderen en met hun behoeftes meebewegen.

2.8 Tarief: balans tussen opbrengst en draagkracht

De OZB voor niet-woningen voldoet aan het criterium van evenredigheid: de belastingdruk is gerelateerd aan de waarde van het bedrijfspand. In beginsel dragen de sterkere schouders de zwaardere lasten. Er zijn enkele uitzonderingen (bijvoorbeeld logistieke bedrijven met weinig personeel en weinig toegevoegde waarde op strategisch gelegen, dure grond), maar dat zijn incidenten.

Om welke opslag gaat het?

De tarifiering moet een balans treffen tussen twee uitgangspunten.

- De opbrengst van de verhoging moet voldoende substantieel zijn om ook echt iets te doen. Dingen kosten hun geld; beveiliging, feestverlichting, promotie-campagnes, parkmanagement, relaties onderwijs-arbeidsmarkt. Niet alles kan en niet alles hoeft tegelijkertijd, maar het fonds moet voldoende omvangrijk zijn om, ten eerste, acute noden en behoeftes te kunnen aanspreken en om, ten tweede, planontwikkeling en ondernemerschap aan te moedigen.
- De verhoging moet geen onevenredige pijn doen, moet niet meer dan een detail zijn in de kostenstructuur van bedrijven. Want ondernemers zijn gebaat bij samenwerking, maar ook bij het laag houden van de productiekosten.

Een collectieve bijdrage aan een fonds is in deze tijd geen lichtzinnige vraag. Maar door de bijdragen te verdelen over alle ondernemers, achten we bijdrage per ondernemer verantwoord.

De initiatiefgroep in Helmond gaat voorlopig uit van een bijdrage van € 30 per € 100.000 WOZ-waarde van een pand. Dat is gebeurd zowel op basis van ervaringen van elders (de meeste gemeenten met een OZB-fonds zitten op een opslag van rond de € 35 per € 100.000 WOZ-waarde, Utrecht zit op € 50) als op basis van lokale behoefteramingen.

Is een opslag van € 30 een draaglijke last? Een paar rekenvoorbeelden.

Van die € 30 wordt € 16,50 betaald door de eigenaar en € 13,50 door de gebruiker (conform de verhouding eigenarendeel / gebruikersdeel = 1,25 / 1,00 uit de belastingverordening van Helmond). Voor een pand met een WOZ-waarde van € 500.000 bedraagt de opslag na de komst van het fonds € 150 per jaar, waarvan € 66 betaald wordt door de gebruiker.

Nog een voorbeeld: een timmerman huurt als zzp-er een kleine hal voor opslag en een gereedschappen. Bij een WOZ-waarde van € 50.000, betaalt de timmerman jaarlijks € 6,60 mee aan het fonds.

Nog een voorbeeld: een grote onderneming (of non-profit instelling) met een pand (in eigendom en gebruik) met een WOZ waarde van € 3.500.000, komt uit bij een opslag van € 1.050 per jaar.

Het gaat dus bij het overgrote deel van de belastingplichtigen om een beperkt of zelfs marginaal bedrag. Het is de 'wet van de grote aantallen' die tot een behoorlijke opbrengst leidt, niet de absolute druk per bedrijf. Iedereen doet mee, dat houdt de lasten licht. Slechts bij een kleine groep grotere bedrijven is de afdracht aan het fonds ook in absolute bedragen omvangrijk.

Voor zowel grote als kleine bedrijven geldt natuurlijk dat elke lastenverzwaring er weer één is, hoe beperkt ook. Er moet iets tegenover staan: zij moeten het fonds gaan ervaren als een versterking van hun bedrijfsomgeving, als een gemaksarrangement, als 'value for money'.

De voorgestelde opslag van € 30 per € 100.000 WOZ-waarde leidt tot een opbrengst voor een eventueel Ondernemersfonds Helmond van ongeveer € 558.000 (op basis van de WOZ-waardering van 2012).

Hoofdstuk 3 gaat nader in op de verdeling van dat bedrag over de verschillende werkgebieden in Helmond.

Het geld uit het fonds doet vervolgens twee dingen. Het draagt in de eerste plaats concrete financiering aan voor een reeks van gezamenlijke investeringen. En het vormt in de tweede plaats een context waarin over veel grotere investeringen, samenwerking en ondernemerschap gesproken kan worden. Het fonds zorgt voor de infrastructuur, maar het spel moet nog steeds gespeeld worden.

2.9 De OZB als fiscaal instrument en het ondernemersfonds

De OZB is een algemeen dekkingsmiddel voor gemeentebesturen en geen doelheffing. Wanneer we zeggen dat het ondernemersfonds betaald wordt uit een opslag op de OZB, dan is dat een metafoor die politiek wel klopt, maar wettelijk of juridisch onmogelijk is. Er loopt geen geldstroom direct van de OZB-incasso naar het ondernemersfonds. Er loopt wel een geldstroom van de algemene middelen van het gemeentebestuur naar het fonds.

Formeel is het fonds een instelling die gesubsidieerd wordt vanuit die algemene middelen. De gemeenteraad heeft de vrijheid om de OZB-tarieven te verhogen ter verkrijging van meer algemene middelen. Dat de gemeenteraad vervolgens besluit om een subsidie toe te kennen ter hoogte van de opbrengst van een zekere OZB-verhoging, is een politieke metafoor. Praktisch en materieel is het natuurlijk een krachtige metafoor: ondernemers betalen hun eigen collectieve belangenbehartiging en gebruiken daarvoor de belastingincasso van de gemeente.

Overigens heeft het tarievenbeleid van gemeentebesturen te maken met toezicht door rijk en provincie. De afspraak is thans dat gemeentebesturen vrij zijn in hun tarievenbeleid, maar dat achteraf kan worden ingegrepen wanneer die vrijheid leidt tot extreme tariefverhogingen. De vorige staatssecretaris van binnenlandse zaken heeft laten weten dat bij die toetsing rekening zal worden gehouden met de vraag of er in een gemeente een ondernemersfonds is. De gemeentebesturen die de OZB verhogen om een fonds te voeden, hoeven dus niet te vrezen voor de toezichthouder.

Er is nog een aspect van belang als het gaat om het belastinginstrument OZB als grondslag voor het ondernemersfonds. Het fonds en de verenigingen die werken met het fonds dan ook moeten een beeld hebben van die structuur: welke opbrengsten (en trekkingsrechten) horen bij welke sectoren en welke gebieden?

Het moet daarbij steeds gaan om een beeld op een zeker abstract niveau, belastinggegevens zijn immers vertrouwelijk. Het zal verder gaan om een beeld met een zekere flexibiliteit: de vastgoedwaarde ontwikkelt zich niet overal even snel en werkgebieden van ondernemersverenigingen kunnen veranderen.

In de praktijk moet er tussen bestuur en management van het fonds enerzijds en gemeentelijke belastingafdeling anderzijds een praktijk groeien, waarin op basis van vertrouwelijke gegevens toch een adequaat beeld kan worden verschaft van het trekkingsrecht. Het fonds moet op het niveau van de individuele belastingbetaler wegblijven, dan wel discreet zijn.

2.10 De btw

Het Ministerie van Financiën heeft de ondernemersfondsen btw-plichtig verklaard. Dat betekent dat de gelden die in een ondernemersfonds bewegen, praktisch netto bedragen zijn: de btw over de gefinancierde activiteiten kan grotendeels worden teruggevorderd. Er is nog wel enige discussie over de interpretatie van de ruling van het ministerie. Om onaangename verrassingen te voorkomen (namelijk een onverhoopt en op zich aanvechtbaar oordeel van de inspecteur dat de btw-plicht - en daarmee de mogelijkheid om betaalde btw in vooraftrek te nemen - beperkt wordt tot het commerciële deel van het fonds dat ook werkelijk btw-plichtig is) is het daarom goed vooraf afspraken met de belastinginspecteur te maken.

3. Draagvlak

3.1 Waarom zoeken naar een breed draagvlak?

De verhoging van de OZB is formeel geen zaak van de ondernemers. De gemeenteraad kan in theorie gewoon besluiten om de tarieven te verhogen en de opbrengsten te bestemmen voor een ondernemersfonds, zonder ook maar enige raadpleging van belanghebbenden. Maar een belastingverhoging ligt politiek gevoelig. Het lokale lastenniveau maakt immers deel uit van de vestigingsvoorwaarden van bedrijven. Een gemeenteraad kan dat politieke risico zelf lopen, maar het ligt in de rede dat de raad het politieke risico verlegt naar de initiatiefnemers: die moeten met een vertrouwenwekkend voorstel komen.

Het vertrouwen van de raad is ten eerste een kwestie van intrinsieke kwaliteit van het voorstel: de raad moet de mogelijke komst van een fonds gewoon een goed plan vinden. Het is ten tweede een kwestie van draagvlak: het moet duidelijk zijn dat er in ondernemend Helmond veel mensen zijn die zo'n fonds nodig hebben en er kansen in zien, dan wel bereid zijn er hun nek voor uit te steken. Voorafgaand aan de besluitvorming moet de raad het vertrouwen hebben dat een grote groep ondernemers met een goed idee is gekomen en bereid is daarvoor te betalen.

3.2 Wat is draagvlak?

In de politiek is er draagvlak wanneer bij een stemming de helft plus één zich voor een standpunt uitspreekt. In de economie is dat lastiger. De helft plus één van de ondernemers? Maar hoe ga je dan om met de enorme verschillen in omvang tussen ondernemingen, van de eenmanszaak op parttimebasis tot een ziekenhuis met duizenden arbeidsplaatsen? De helft plus één van de omzet, de personeelsomvang, de toegevoegde waarde of de onroerend goed waarde dan?

Het proberen te vangen van draagvlak in ondernemend Helmond in een stemming leidt niet tot een bevredigende oplossing. De komst van een fonds is een zakelijke propositie van ondernemers aan andere ondernemers. Daarbij hoort draagvlak en het is uiteindelijk aan de gemeenteraad om te beoordelen of dat draagvlak er in voldoende mate is.

In het voorjaar van 2012 is voor dit haalbaarheidsonderzoek uiteengezet hoe de stuurgroep (toen nog de initiatiefgroep) wil omgaan met het draagvlak.

Ten eerste moet er brede steun zijn onder de reeds georganiseerde ondernemers, de verenigingen. Daarmee worden niet alle ondernemers bereikt, omdat niet iedereen de moeite neemt om lid te worden van een vereniging en deel te nemen aan het overleg. Maar het is redelijk dat de politiek de stem van de reeds georganiseerden in dit geval zwaarder waardeert, om gezag toe te kennen aan de bedrijven die de

verantwoordelijkheid voor hun omgeving al nemen. Het zijn allemaal vrijwilligers, die soms tegen de klippen op proberen samenhang en kwaliteit toe te voegen aan hun omgeving. Het fonds is er om die mensen te steunen.

Er wordt ten tweede gezocht naar steun onder de 'stakeholders', de grotere OZB-betalers. Het gaat daarbij niet alleen om het gegeven dat zij in absolute bedragen toch een behoorlijke som aan het fonds bijdragen. Het gaat er ook om dat grote bedrijven belangrijk zijn in hun omgeving. Hun belangen en ambities moeten in het ondernemersfonds goed tot articulatie komen.

Er zijn ten derde voldoende publicitaire uitingen gedaan om ook niet-georganiseerden die ook maar enigszins krant lezen of hun omgeving bezien toch te bereiken en in staat te stellen aan de discussie over het fonds deel te nemen.

Deze drie routes gezamenlijk leiden niet tot een geharnast ja of nee, maar tot een genuanceerd beeld. Er zullen altijd ondernemers zijn die nergens aan mee willen doen. Omgekeerd zullen er voorhoedespelers zijn met al uitgewerkte ideeën over hoe een fonds moet gaan werken. Door draagvlak op te vatten als een kwalitatief proces, worden die nuances zichtbaar, komen voorwaarden en prioriteiten in beeld. En er is een beeld van waar het enthousiasme zit, waar zorgen over zijn, waar al voldoende organiserend vermogen aanwezig is om snel te kunnen starten en waar nog geruime tijd ondersteuning nodig is.

Met deze route heeft de stuurgroep in beginsel gekozen voor een zware route. De stuurgroep wil immers een breed draagvlak zien naar aanleiding van haar uitgebreide discussie- en informatieronde. Dat hoeft geen volledig draagvlak te zijn, maar het moet wel duidelijk zijn dat de komst van het fonds voor een duidelijke meerderheid van ondernemend Helmond welkom is.

3.3 Verslag van het draagvlakonderzoek

Er heeft zich een duidelijke meerderheid afgetekend in Helmond die voor de komst van een fonds is.

Zoals al eerder aangegeven leeft de wens om te komen tot een structurele financiering voor het organiserend vermogen van ondernemers al een geruime tijd in Helmond. Er is een sterke grondslag voor collectieve betaling van ondernemersactiviteiten aanwezig in een tweetal gebieden, het centrum en het winkelgebied rond de Engelseweg, maar ook daarbuiten is behoefte gekomen aan krachtenbundeling. Op de verschillende bedrijventerreinen hebben georganiseerde ondernemers te maken met de 'freerider' problematiek waardoor collectieve acties vaak nog moeilijk van de grond komen. Wijkwinkeliers tonen met het wijkwinkelmanagement de behoefte om meer aan collectieve belangenbehartiging te doen, bijvoorbeeld op het gebied van verkeersontsluiting en parkeerbeleid.

De stuurgroep en werkgroep hebben ter toetsing van het draagvlak vanaf maart 2012 gesprekken gevoerd met alle ondernemersverenigingen in Helmond en met de grootste profit en non-profit bedrijven (in termen van WOZ-waarde). In de periode van mei tot en met augustus 2012 is met nieuwsbrieven, twee uitgebreide berichten in De Loop en een inloopavond ingezet op het bereiken van de rest van de gemeente en zijn ondernemers uitgenodigd een positie te kiezen in het debat over een ondernemersfonds.

We lopen de verschillende partijen in Helmond na op hun draagvlak voor een Ondernemersfonds Helmond.

Bedrijventerreinen: SBH

De SBH - de koepel van de verenigingen op Groot Schooten (CBGS), BZOB en Hoogeind (HOK) - is één van de initiatiefnemers en is uiteraard groot voorstander van de komst van het fonds. De SBH heeft brede steun voor het fonds in de achterban (inclusief de lidverenigingen).

De SBH heeft voor de bedrijventerreinen een duidelijke ambitie met het fonds: parkmanagement in de brede zin van het woord. Dan gaat het om de fysieke staat van de terreinen (herstructurering en revitalisering), veiligheid, het verbeteren van het contact tussen de ondernemers, bewegwijzering, energiebeleid, bereikbaarheid (met name fiets en ov) en gemeenschappelijke belangenbehartiging.

Wijken: FOH

De FOH behoort ook tot de initiatiefnemers voor het fonds. De FOH is in eerste instantie uitgegaan van de inzet van het fonds voor het wijkwinkelmanagement. Maar wijk economie is meer dan wijkwinkelcentra alleen. De FOH wil zich daarom veel breder inzetten dan alleen voor de wijkwinkeliers. De FOH wordt dan een organisatie die zich inspannt voor de hele breedte van de wijk economie, inclusief zorg, onderwijs, kantoorwerkgelegenheid en verspreide werkgelegenheid in de wijken. Eén en ander is natuurlijk in overleg met de ondernemers en instellingen zelf. Het is niet aan de orde dat er een nieuwe, grote organisatie wordt opgetuigd (de autonomie van de winkeliersverenigingen staat uiteraard niet ter discussie), maar dat er een partij is die een effectieve inzet van het Ondernemersfonds in de wijken faciliteert en stimuleert. De FOH ziet dat als een kans om de wijk economie en het vestigingsklimaat in de wijken ook echt te versterken.

Een aantal winkeliersverenigingen heeft nog vragen over de praktische uitwerking van het fonds. We zijn er van overtuigd dat we met de organisatie van het fonds zoals we die in hoofdstuk 4 voorstellen tot een goede uitvoering kunnen komen en mogelijke zorgen bij winkeliersverenigingen zien veranderen in enthousiasme.

Grote winkelgebieden: Centrummanagement, Engelseweg en Elzaspassage

Het Centrummanagement ziet in het Ondernemersfonds kansen voor verdere versterking, vanwege verbreding van de grondslag (de eigenaren betalen in de huidige reclamebelasting immers niet mee). Voorwaarde voor steun van het Centrummanagement was dat het OZB-fonds niet mag betekenen dat de ondernemers in

het centrum er per saldo een extra heffing bij krijgen. Eén en ander zal op gebiedsniveau budgetneutraal moeten plaatsvinden. Het organisatieplan (hoofdstuk 4) doet daarvoor een voorstel. In het kort komt het er op neer dat de tarieven van de reclamebelasting volgens dit voorstel gereduceerd worden met hetzelfde bedrag als de extra bijdrage die het Ondernemersfonds aan de gebruikers van niet-woningen in het centrum vraagt. Ook de Engelseweg steunt de komst van het fonds.

De winkeliersvereniging (Belangenvereniging Passage) en eigenaar van de Elzaspassage constateren dat de komst van een ondernemersfonds voor de Elzaspassage niet nodig is, maar begrijpt de wens van andere ondernemersverenigingen om tot een fonds te komen. Ze heeft besloten geen bezwaren op te werpen tegen de komst van het fonds, mits er sprake is van eigen trekkingsrecht voor de Elzaspassage. Hoofdstuk 4 gaat daar nader op in.¹

Gebiedsoverstijgende verenigingen: BZW en VICH

De BZW en VICH hebben als gezamenlijk standpunt dat ze de komst van het ondernemersfonds steunen, onder twee voorwaarden.

De eerste voorwaarde is de mogelijkheid voor restitutie van de extra OZB-bijdrage wanneer die per afzonderlijk WOZ-object een bepaald bedrag overschrijdt. Dit om te voorkomen dat bepaalde grote bedrijven onevenredig veel bijdragen aan de fonds. De stuurgroep wil in die wens meegaan. BZW en VICH maken met SBH (als trekkingsgerechtigde voor de bedrijventerreinen) daarover nadere afspraken, waarbij bedrijven in dat werkgebied dan jaarlijks een verzoek tot restitutie van de opslag boven een nog nader te bepalen bedrag in kunnen dienen bij de SBH (als trekkingsgerechtigde voor de bedrijventerreinen). De grens van dat bedrag en de procedure zullen in de afspraken tussen BZW, VICH en SBH worden vastgesteld.

De tweede voorwaarde is medezeggenschap over het al dan niet vervolg van het fonds na de experimenteerperiode van drie jaar. Ook dat vind de stuurgroep een redelijke wens. BZW en VICH krijgen - wanneer zij dat wensen - een kwaliteitszetel in het bestuur van de Stichting Ondernemersfonds Helmond (zie hoofdstuk 4). Het bestuur zal de evaluatie van het Ondernemersfonds Helmond ter hand nemen en aan de hand van de evaluatie een advies aan college en raad geven over het vervolg van het fonds. Het bestuur geeft alleen een positief advies wanneer ze unaniem van mening is dat het fonds gecontinueerd moet worden.

Non-profit

Vanuit de non-profit organisaties hebben we het Elkerliek Ziekenhuis (tevens de grootste OZB-betaler van Helmond), ROC ter AA en Kunstkwartier (als voorpost van de

¹ De Elzaspassage stelt nog een aantal voorwaarden voor haar steun, die de stuurgroep ondersteunt: er mag geen btw-gat ontstaan; de gemeente creëert voor zichzelf als gebruiker en eigenaar van niet-woningen of voor andere partijen geen uitzonderingspositie in het fonds; in beginsel geldt een experimenteerperiode van drie jaar voor het fonds; geen tussentijdse verhogingen van de heffing.

cultuursector, na overleg met diverse partijen) betrokken bij het draagvlakproces. Ze zien alle drie kansen in de komst van het fonds en willen een actieve rol spelen als het fonds er komt.

Agrarische sector

ZLTO Helmond-Mierlo reageert in eerste instantie niet afwijzend op het fonds, maar beraadt zich nog op de mogelijkheden actief vanuit ZLTO Helmond-Mierlo te participeren in de organisatie van het fonds. Gezamenlijk met FOH zijn er mogelijkheden om dit op een praktische manier in te vullen. Een bestuurlijk standpunt van ZLTO Helmond-Mierlo volgt voor 21 september.

Individuele bedrijven en eigenaren

Zoals gezegd is er ook afzonderlijk gesproken met grote stakeholders. Voor zover hierboven niet al genoemd (als lid van de verenigingen, of als non-profit organisatie) zijn daar wisselende geluiden uit naar voren gekomen, maar zonder dat daarbij duidelijke tegenstand is geuit. De reacties liepen uiteen van volmondige steun tot gereserveerde afwachtendheid. Reden om vanuit het fonds in gesprek te blijven, maar het leidt niet tot zorgen over het draagvlak.

4. Werkgebieden en organisatie

Dit hoofdstuk geeft de organisatorische aspecten van het Ondernemersfonds.

Achtereenvolgens:

- de *governance* in grote lijnen
- bestuursstructuur
- taken en samenstelling bestuur
- fondsmanagement
- trekkingsrechtssystematiek en indeling in werkgebieden
- verhouding met de reclamebelasting
- evaluatie van het fonds.

4.1 De *governance* in grote lijnen

Het fonds financiert de omgevingsambities die ondernemers² gezamenlijk formuleren. Het verschaft de ondernemers een financiële positie, maar vult die niet voor hen in. De vlag moet steeds door de verenigingen geplant worden, niet door het fonds. Bij zo'n rol hoort een bescheiden en servicegerichte opstelling. Het fonds gaat niet op de stoel van de ondernemers zitten, neemt geen politieke standpunten in en is terughoudend met het voeren van een eigen communicatiestrategie.

Het bestuur draagt, richting de gemeente, de eindverantwoordelijkheid voor een ordentelijke gang van zaken. Dat betekent dat het bestuur van het fonds alle bewegingen in het fonds moet kunnen zien en kunnen beoordelen en ook moet kunnen ingrijpen in geval van dreigende tekorten, verwaarlozing, 'non deliveries', enzovoort. Bovendien is zeker in het begin ook opbouwwerk nodig, de verwachtingen zijn hooggespannen, de kritische zin van de ondernemers ook. En terecht. Maar bij zoveel verwachtingen moet het fonds geoutilleerd op pad worden gestuurd. Het fonds heeft een eenvoudige, niet-prominente maar wel effectieve bestuursstructuur nodig.

Stichting Ondernemersfonds Helmond

De meest praktische vorm voor het fonds is een centrale stichting. Deze stichting:

- zorgt voor afspraken met de gemeente
- beheert trekkingsrechten
- neemt geen inhoudelijke beslissingen over bestedingen uit het fonds (daar gaan de trekkingsgerechtigde verenigingen zelf over)
- zorgt voor een jaarrekening, btw-afhandeling, et cetera

² Onder ondernemers verstaan we iedereen die OZB belasting niet-woningen betaalt, dus ook onderwijs-, zorg- en cultuur- en andere non-profit instellingen.

- neemt daarmee geen plek in onder de bestaande verenigingen als het gaat om belangenbehartiging of activiteiten, maar is alleen een organisatorisch construct om het zo gemakkelijk mogelijk te maken.

Bestuur Stichting Ondernemersfonds Helmond

Voor het bestuur wil de stuurgroep de voorzitters van de bestaande verenigingen die trekkingsrecht uitoefenen uitnodigen (dat zijn SBH, FOH, Centrummanagement, Engelseweg en Elzaspassage) aangevuld met de vertegenwoordigers van de non-profit sectoren die nu ook in de stuurgroep zijn vertegenwoordigd (dat zijn het Elkerliek Ziekenhuis, ROC ter AA en Kunstkwartier) en een kwaliteitszetel voor de BZW en de VICH.

Fondsmanagement

Verder is er een vorm van management nodig. Dat hoeft in Helmond geen nieuwe werkstructuren op te leveren. De huidige verenigingen kunnen de taak van fondsmanagement op zich nemen. Het hart daarvan wordt dan gevormd door de parkmanager van SBH, de Centrummanager en de wijkwinkelmanager van FOH. Zij zorgen voor onderlinge uitwisselingen van ervaringen en dragen zorg voor het praktische reilen en zeilen van het fonds. Zij hebben uiteraard de verantwoordelijkheid hun collega's van andere trekkingsgerechtigden voldoende bij die praktische gang van zaken te betrekken.

4.2 Taken bestuur

Het bestuur van de Stichting Ondernemersfonds Helmond fungeert in de regel als beslissingsorgaan en heeft de volgende taken.

- Besluitvorming over alle aanvragen voor het gebruik van een trekkingsrecht. In het overgrote deel van de gevallen zal die behandeling een routinehandeling zijn. De inhoudelijke afweging hoort immers bij de verenigingen. Maar de bestuurlijke eindverantwoordelijkheid vergt dat het bestuur alles ziet.
- Zorg dragen voor tijdige vaststelling en goedkeuring van de jaarrekening, verantwoording richting de gemeente.
- Bewaken van de goodwill richting de gemeente en de representatie van het fonds naar derde partijen (overheid, andere fondsen, andere ondernemersorganisaties).
- Zorgen dat ondernemers overal in Helmond georganiseerd raken, zodat in de hele gemeente trekkingsrecht kan worden uitgeoefend.
- Zorg dragen voor transparantie in het hele netwerk: beschikbaar stellen van informatie over bestedingen, bevorderen van samenwerking tussen ondernemersorganisaties.
- Signaleren van behoeftes en problemen, indien nodig beleid ontwikkelen.
- Leveren van praktische hulp bij conflicten en problemen, ingrijpen bij ontsporingen.
- Het in gang zetten van periodieke evaluaties van het fonds.

4.3 Fondsmanagement

Het fondsmanagement is het uitvoerende orgaan van de organisatie en heeft de volgende taken.

- Het soepel laten verlopen van het administratief proces: samen met de gemeente de hoogte van het trekkingsrecht per deelgebied vast stellen, de verenigingen daarover berichten, financieringsaanvragen begeleiden, facturen voldoen, administreren, zorgen voor een begroting en een jaarrekening.
- Het 'opbouwwerk': het ondersteunen van het tot stand komen van verenigingen en allianties in gebieden in de stad die nu nog een witte vlek zijn.
- Zorgen voor 'zuurstof' in het netwerk van verenigingen, informatie verspreiden, goede praktijkvoorbeelden laten zien, mensen op ideeën brengen, ondernemers waar nodig helpen bij het formuleren van een project, contacten leggen, praktische problemen oplossen.
- Het ondersteunen van het bestuur van het fonds.

4.4 Trekkingsrechtssystematiek en indeling in werkgebieden

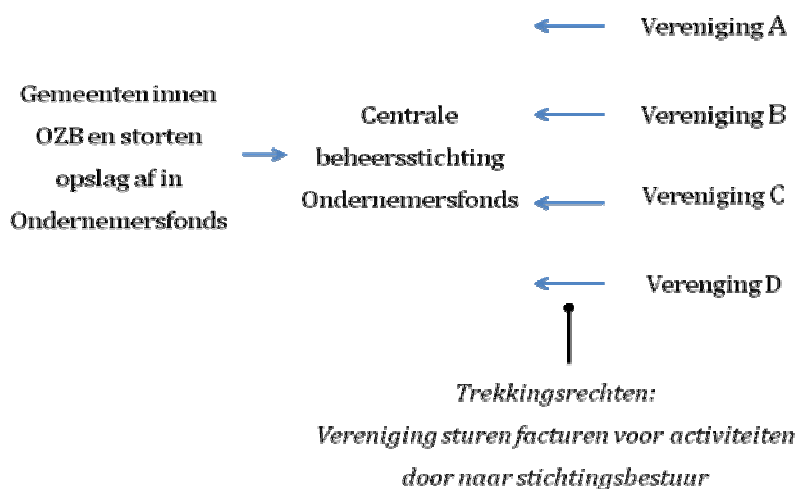
Het Ondernemersfonds Helmond gaat werken met een systeem van trekkingsrechten - tot nu toe toegepast bij alle OZB-ondernemersfondsen in het land. In dat systeem blijft al het geld in een centrale kas. Er komt maar één jaarrekening en één goedkeuringsprocedure. Verdeling van contant geld zou het budget vergruizen en een grote papierstroom op gang brengen. Dat wordt voorkomen door het geld centraal te houden. Maar de verenigingen kunnen een recht laten gelden op hun eigen 'inleg' en kosten maken tot de hoogte van die inleg. Verenigingen kunnen ook sparen. Ze kunnen dus ook een financiële positie opbouwen voor grotere investeringen.

Zoals gezegd heeft het fonds een bescheiden en servicegerichte rol en gaat het niet op de stoel van de ondernemers zitten. De kunst voor het bestuur van het fonds is om zo regelarm mogelijk op te trekken en de vrijheid om iets op poten te zetten zo maximaal mogelijk te houden. Het enige echte criterium waaraan moet worden voldaan om aanspraak te maken op een trekkingsrecht is dat het gaat om een transparante en democratische alliantie of vereniging.

Als er kleinere gebieden zijn die hun eigen trekkingsrecht willen doen gelden, dan kan dat in beginsel, waarbij ondernemers de balans moeten zoeken tussen maatwerk enerzijds en het tegengaan van versnippering anderzijds. Natuurlijk is het niet de bedoeling dat er een versplintering van het fonds optreedt doordat iedere straat aanspraak gaat maken op het eigen inleggeld. Dan vervalt de samenhang en samenwerkingsgedachte die juist cruciaal is voor het fonds en het ondernemersklimaat. De taak van het bestuur is om het gesprek aan te gaan met de verenigingen om samen te komen tot een werkbare indeling in werkgebieden. Deze notitie voorziet in een indeling in werkgebieden wanneer het fonds van start gaat. Als er verenigingen komen die een eigen trekkingsrecht willen, gaat het

bestuur daarover in gesprek. Mocht dat niet tot een oplossing leiden die voor alle partijen werkbaar is, dan beslist het bestuur van het fonds.

Schematisch ziet dit er als volgt uit:

Het voorstel voor de werkgebieden in Helmond - aan de hand van de trekkingsgerechtigde verenigingen - is dan weergegeven in tabel 4.1, met per gebied de indicatie van de opbrengst van het Ondernemersfonds bij een bijdrage van € 30 per € 100.000 WOZ-waarde (op basis van WOZ-waardering 2012).

Tabel 4.1 Trekkingsrechten Ondernemersfonds Helmond (bedragen indicatief)

Bedrijventerreinen (trekkingsrecht door SBH)	€ 251.000
Centrummanagement	€ 92.000
Wijken en buitengebied (trekkingsrecht door FOH)	€ 187.000
Elzaspassage	€ 7.000
Engelseweg (gebied reclamebelasting)	€ 21.000
Totaal	€ 558.000

Het gaat om voorlopige bedragen. De opbrengst van het ondernemersfonds is gebaseerd op een bedrag van € 30 per € 100.000 WOZ-waarde. Maar de opbrengst kan pas na afloop van een belastingjaar exact worden vastgesteld, omdat de totale WOZ-waarde kan fluctueren (onder meer als gevolg van bezwaarschriften tegen de taxatiewaarde). De opbrengst kan meevallen, maar ook tegenvallen. Om tegen dat laatste risico bestand te zijn is het zaak een weerstandsreserve op te bouwen. Volstaan kan worden met een reserve van 4 procent van het fonds. In 2015 kan de voeding voor die reserve vervallen. Dan is er voldoende opgebouwd. In tabel 4.1 is nog geen rekening gehouden met een weerstandsreserve.

Er zijn in Helmond, in tegenstelling tot andere gebieden met een fonds, geen aparte organisatiekosten opgenomen, omdat deze worden ingevuld door de bestaande verenigingen FOH, SBH en Centrummanagement.

Een gedetailleerde indeling van de werkgebieden is te vinden in de bijlage.

In de praktijk werkt het vervolgens als volgt.

- Een ondernemer neemt in zijn gebiedsvereniging deel aan de discussie over de visie op de bedrijfsomgeving; daar volgen na verloop van tijd bestedingsvoorstellen uit.
- De vereniging krijgt aan het begin van elk kalenderjaar per brief van het bestuur van het ondernemersfonds te horen hoeveel trekkingsrecht zij heeft op het ondernemersfonds (dat trekkingsrecht wordt, indien van toepassing, opgeteld bij restanten van vorige jaren).
- De vereniging maakt plannen – dat kunnen plannen per activiteit zijn, maar bij voorkeur een jaarplan.
- De plannen worden ingediend bij het bestuur van de beheerstichting van het fonds.
- Het bestuur van het fonds toetst de aanvraag aan twee criteria: is er voldoende trekkingsrecht en wordt het voorstel naar behoren gedragen door de leden van de vereniging? Het bestuur kan inhoudelijke vragen stellen en de vereniging wijzen op omstandigheden zoals dubbelingen met de programma's van anderen, maar kan de aanvraag niet op inhoudelijke gronden afwijzen. De meeste aanvragen worden dus per hamerslag toegekend. Agendering in het fondsbestuur dient niettemin drie doelen: toetsen van de rechtmatigheid, veilig stellen van de transparantie en verenigingen wijzen op mogelijke samenhang in activiteiten.
- De vereniging krijgt bericht van goedkeuring en kan de activiteit aanbesteden of zelf uitvoeren.
- De rekening van de activiteiten wordt door de vereniging naar het fonds geleid. Het fonds betaalt de rekening en zorgt voor vooraftrek van de btw. Ingeval van een jaarplan (waarbij de btw-aftrek door de trekkingsgerechtigde kan worden geregeld) kan ook budget worden overgemaakt naar de trekkingsgerechtigde. Dat kan in Helmond het geval zijn, omdat er sprake is van een beperkt aantal grotere trekkingsgerechtigden. In dat geval is de vergaderfrequentie van het bestuur van het fonds erg laag.

Veranderingen in werkgebieden in de loop van de tijd zijn mogelijk: in de loop van de tijd veranderen problemen en voorkeuren. Er is praktisch wel een beperking aan de veranderbaarheid van de systematiek: het moet organisatorisch werkbaar blijven. Maar geen enkele grens is heilig: het systeem moet een goede balans treffen tussen berekenbaarheid en veranderbaarheid, tussen consolidatie en innovatie.

4.5 Verhouding met de reclamebelasting

In het centrum en in de omgeving van de Engelseweg hanteert men op dit moment een systeem van reclamebelasting. Deze blijft met de komst van het Ondernemersfonds Helmond in stand maar wordt wel afgestemd op de OZB-bijdrage. De opgebrachte OZB-bijdrage vanuit de gebruikers niet-woningen wordt in mindering gebracht op de reclameheffing. De tarieven voor de reclamebelasting kunnen dan dus omlaag.

Dat heeft een aantal praktische implicaties:

- de basis voor het Centrummanagement wordt verbreed van alleen de gebruikers van een pand met een reclame-uiting, naar alle panden waarover OZB niet-woningen wordt betaald (er zijn dan binnen het huidige gebied van de reclamebelasting circa dertig niet-leegstaande adressen die nu geen reclamebelasting betalen, maar dan wel een OZB-opslag krijgen)
- de basis voor het Centrummanagement wordt verbreed van alleen de gebruikers naar gebruikers en eigenaren.

Centrum

Op basis van de indicatieve opbrengst uit tabel 4.1 is het voorstel de tarieven van de reclamebelasting in het centrum met 20 procent te verlagen. De totale opbrengst van de reclamebelasting zou dan in 2012 € 117.000 hebben bedragen, in plaats van de € 147.000 met de huidige tarieven.

Engelseweg e.o.

Op basis van de indicatieve opbrengst uit tabel 4.1 is het voorstel de tarieven van de reclamebelasting aan de Engelseweg e.o. met 29 procent te verlagen. De totale opbrengst van de reclamebelasting zou dan in 2012 € 22.000 hebben bedragen, in plaats van de € 31.000 met de huidige tarieven.

4.6 Evaluatie van het fonds

De afspraak is dat het fonds een pilotperiode van drie jaar meemaakt. Tegen het einde van die periode – eind-2015 – volgt een evaluatie. Die evaluatie kan eventueel leiden tot het verdwijnen van het fonds, of tot voortzetting, indien nodig in bijgestelde vorm of met een bijgestelde agenda. De evaluatie bestaat uit het voorleggen van een kwalitatieve vraagstelling aan de ‘stakeholders’ van het fonds. Dat zijn in beginsel alle leden van het stichtingsbestuur en andere ondernemersverenigingen uit Helmond, aangevuld met de gemeente Helmond, grotere individuele bedrijven en derden, waaronder eventueel deskundigen ‘van buiten’.

Bijlage Gedetailleerde indeling werkgebieden

<i>Trekkingsgerechtigde</i>	<i>Wijken</i>	
a. Centrummanagement	Binnenstad 00 Centrum Binnenstad 04 Stationsgebied	Binnenstad 07 Binnenstad West
b. Elzaspassage		
c. SBH	Helmond-West 01 Houtsdonk Stiphout 01 Schooten Brandevoort 04 Berenbroek	Industriegebied Zuid 01 Hoogeind Industriegebied Zuid 02 B.Z.O.B. Binnenstad 06 Suytkade
d. Engelseweg e.o.		
e. FOH	Binnenstad Overig Helmond-Oost Helmond-Noord t Hout Brouwhuis Helmond-West	Warande Stiphout Rijpelberg Dierdonk Brandevoort